

**Intimnost i seksualnost mladih u doba epidemije bolesti COVID-19 – rezultati
istraživanja iz 2020. i 2022. godine**

Koletić, Goran¹

Landripet, Ivan¹

Štulhofer, Aleksandar¹

¹ Odsjek za sociologiju, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

*Istraživanje je financijski omogućeno sredstvima Sveučilišta u Zagrebu u sklopu natječaja za financiranje
institucijskih istraživačkih projekata u 2020. te 2022. godini.*

CILJ I SVRHA ISTRAŽIVANJA

Cilj dvaju valova istraživanja „Intimnost i seksualnost mladih u doba epidemije bolesti COVID-19: promjene u komunikaciji i ponašanju“ bio je utvrditi razmjere i promjene u intimnim i seksualnim ponašanjima mladih, osobito rizičnim (npr., smanjenje broja partnera, seksualnih odnosa i nezaštićenih spolnih odnosa), tijekom epidemije bolesti COVID-19 u Hrvatskoj. Nadalje, ciljalo se procijeniti jesu li promjene trajnije prirode, jesu su li primarno situacijske prirode (nametnuta ograničenja kretanja i okupljanja) te jesu li posljedica efekta prelijevanja povećane svijesti o rizicima zaraze virusom SARS-CoV-2 na rizik zaraze spolno prenosivim infekcijama.

Istraživanje je imalo dvojaku svrhu. Prvo, rezultiralo je spoznajama o razmjerima, pozadini i donekle o trajnosti promjena u intimnosti i seksualnosti mladih u Hrvatskoj uslijed epidemije, što može biti osobito važno kod rasvjetljavanja promjena u rizičnom seksualnom ponašanju. Drugo, spoznaje o izraženosti, pozadini i trajnosti promjena u seksualnosti mladih u vrijeme epidemije dale su doprinos boljem razumijevanju rezultata nacionalne biobiheviornalne studije „Dinamika reproduktivnog i seksualnog zdravlja mladih u Hrvatskoj od 2005. do 2020. godine“ voditelja Aleksandra Štulhofera i financirane sredstvima Hrvatske zaklade za znanost, prvenstveno u vidu procjene, pa donekle i kontrole, pristranosti rezultata koji su se prikupili početkom 2021. godine.

U ovom su izvještaju ukratko prikazani rezultati koji su primarno relevantni za analize nacionalne biobiheviornalne studije „Dinamika reproduktivnog i seksualnog zdravlja mladih u Hrvatskoj od 2005. do 2020. godine“, a odnose se na usporedbu seksualnih ponašanja mladih u 2020. i 2022. godini te, koristeći samo uzorak iz 2020. godine, na samoprocijenjene promjene u seksualnom ponašanju u razdoblju od početka epidemije u ožujku 2020. do siječnja 2021., u usporedbi s razdobljem prije epidemije koronavirusa.

SUDIONICI, UZORKOVANJE I PRIKUPLJANJE PODATAKA

U oba vala istraživanja, 2020. i 2022. godine, anketirani su sudionici u dobi od 18 do 25 godina pomoću internetskog panela komercijalne agencije za tržišna istraživanja. Sudionici su nasumično regrutirani iz agencijskih nacionalno reprezentativnih istraživanja, odnosno iz baze panelista pomoću koje agencija kreira kvote reprezentativnih uzoraka s obzirom na dob, spol, regiju i veličinu naselja. Iako sâm panel nije reprezentativan za populaciju Hrvatske, kvotni pristup uzorkovanju omogućuje poklapanje sa strukturom ciljane nacionalne populacije. Prikupljanje podataka za prvi val istraživanja započelo je početkom veljače 2021. te rezultiralo uzorkom koji broji 607 sudionika prosječne dobi 21,9 godinu, uz 46,1% sudionika muškog spola. Drugi val istraživanja započeo je sredinom rujna 2022. godine. te ostvaren je uzorak od 706 sudionika prosječne dobi 22,2 godine od kojih je 49,4% sudionika muškog spola. Budući da su sudionici regrutirani iz iste baze panelista, naknadnom je analizom utvrđeno da je 13,7% sudionika sudjelovao u oba vala istraživanja.

U upitniku prvog vala istraživanja korištene su mjere i mjerni instrumenti o intimnosti i seksualnosti mladih u doba epidemije bolesti COVID-19, s naglaskom na promjene uslijed epidemije koronavirusa. Prema tome, formulacije svih ključnih indikatora u upitniku uključuju procjenu za razdoblje od početka epidemije (od ožujka 2020.) ili usporedbu s razdobljem prije epidemije. Identične mjere i mjerni instrumenti korišteni su u upitniku drugog vala istraživanja, ali su procjene ključnih indikatora bile usredotočene na posljednjih šest mjeseci. Važno je istaknuti da je dvama istraživanjima obuhvaćena prva epidemijska godina (od ožujka 2020. do siječnja 2021.), odnosno godina obilježena izrazitim učestalošću zaraze virusom SARS-CoV-2 te restriktivnijim epidemiološkim mjerama, te šest mjeseci (od veljače do kolovoza 2022.) koji

bismo mogli okarakterizirati relativnom relaksacijom mjera i povratkom u normalniju svakodnevicu.

OSNOVNI REZULTATI

U istraživanju iz 2020. godine, najveći udio mladih (Tablica 1., 75,2%) imao je jednog seksualnog partnera u razdoblju od početka epidemije u ožujku 2020. do siječnja 2021. U usporedbi s razdobljem prije epidemije koronavirusa, 72,7% mladih imalo je podjednak broj seksualnih partnera tijekom mjenog razdoblja (Tablica 2.). U vidu dosljednosti korištenja kondoma te intoksikacije drogom i alkoholom prije seksualnih aktivnosti, velika je većina sudionika navedena ponašanja u razdoblju koronavirusa procijenila podjednakim razdoblju prije koronavirusa. Nadalje, od sudionika koji su u vezi ili braku, samo je 7,2% istaknuo da žive odvojeno zbog epidemije koronavirusa (Tablica 3.)

Uspoređujući seksualna ponašanja mladih temeljem istraživanja iz 2020. i 2022. godine, nismo opazili naglašene promjene (Tablica 4.). Marginalna statistički značajna razlika utvrđena je u slučaju uporabe alkohola neposredno prije seksualnih aktivnosti, uporabe droge tijekom seksualnog odnosa te broja seksualnih partnera. U odnosu na 2020. godinu, manji udio mladih nešto je češće konzumirao alkohol neposredno prije seksualnih aktivnosti, ali su rjeđe bili pod utjecaje droge u kontekstu seksualnih aktivnosti. Naposljetku, u 2022. manji je udio mladih imao više od jednog seksualnog partnera u usporedbi s 2020. godinom.

Dobiveni rezultati ne ukazuju na osjetnu promjenu u, s jedne strane, samoprocijenjenom seksualnom ponašanju mladih prije epidemije i tijekom prve godine epidemije koronavirusa te, s druge strane, seksualnom ponašanju tijekom prve godine epidemije i razdoblja relativne normalizacije tijekom 2022. godine.

Tablica 1. Broj seksualnih partnera od početka epidemije koronavirusa u istraživanju iz 2020. godine ($n = 491$)

	<i>n (%)</i>
Broj seksualnih partnera/ica	
Niti jedan/a	63 (12,8)
Jedan/a	369 (75,2)
Dva	34 (6,9)
Tri ili više	25 (5,1)

Tablica 2. Samoprocijenjena promjena u seksualnom ponašanju tijekom epidemije, u usporedbi s razdobljem prije epidemije koronavirusa u istraživanju iz 2020. godine

	<i>n (%)</i>
Broj seksualnih partnera	
Manje seksualnih partnera/ica	90 (22,0)
Jednak broj seksualnih partnera/ica	298 (72,7)
Više seksualnih partnera/ica	22 (5,4)
Dosljednost korištenja kondoma	
Rjeđe	56 (15,7)
Podjednako	271 (75,9)
Češće	30 (8,4)
Uporaba alkohola neposredno prije seksualnih aktivnosti	
Rjeđe	107 (29,4)
Podjednako	233 (64,0)
Češće	24 (6,6)
Bili pod utjecajem droge tijekom seksualnog odnosa	
Rjeđe	109 (37,8)
Podjednako	171 (59,4)
Češće	8 (2,8)

Tablica 3. Broj mladih u vezi/braku na daljinu u istraživanju iz 2020. godine ($n = 250$)

	<i>n (%)</i>
Veza/brak na daljinu	
Ne	204 (81,6)
Da, od prije početka epidemije koronavirusa	28 (11,2)
Da, zbog epidemije koronavirusa	18 (7,2)

Tablica 4. Seksualna ponašanja mladih (usporedba istraživanja iz 2020. i 2022.)

	2020.	2022.	<i>p</i>
	<i>n</i> = 607	<i>n</i> = 706	
	<i>n</i> (%)	<i>n</i> (%)	
Ikad imali spolni (vaginalni) odnos			
Ne	116 (19,9)	149 (21,1)	0,407
Da	491 (80,9)	557 (78,9)	
Imali spolni odnos*			
Ne	63 (12,8)	72 (12,9)	1,000
Da	428 (87,2)	485 (87,1)	
Uporaba kondoma pri posljednjem spolnom odnosu			
Ne	109 (22,2)	129 (23,2)	0,767
Da	382 (77,8)	428 (76,8)	
Dosljednost korištenja kondoma*			
Nikad	130 (30,4)	116 (23,9)	0,216
Rijetko	48 (11,2)	55 (11,3)	
Ponekad	45 (10,5)	53 (10,9)	
Često	61 (14,3)	87 (17,9)	
Uvijek (svaki put)	144 (33,6)	174 (35,9)	
Uporaba alkohola neposredno prije seksualnih aktivnosti*			
Nikad	163 (38,1)	151 (31,1)	0,027
Rijetko	154 (36,0)	199 (41,0)	
Ponekad	90 (21,0)	103 (21,2)	
Često	17 (4,0)	26 (5,4)	
Uvijek (svaki put)	4 (0,9)	6 (1,2)	
Bili pod utjecajem droge tijekom seksualnog odnosa*			
Nikad	385 (90,0)	454 (93,6)	0,043
Rijetko	21 (4,9)	18 (3,7)	
Ponekad	18 (4,2)	7 (1,4)	
Često	3 (0,7)	5 (1,0)	
Uvijek (svaki put)	1 (0,2)	1 (0,2)	
Iskustvo seksualnog odnosa s nepoznatom osobom*			
Ne	98 (65,3)	104 (73,8)	0,119
Da	52 (37,4)	37 (26,2)	
Broj seksualnih partnera/ica*			
Jedan/a	369 (86,4)	443 (91,3)	0,043
Dva	34 (8,0)	28 (5,8)	
Tri ili više	24 (5,6)	14 (2,9)	

Napomene. * = odnosi se na vremensko razdoblje od ožujka 2020. u prvom valu istraživanja, odnosno na posljednjih šest mjeseci u drugom valu istraživanja; *p* = značajnost razlike između dvaju valova istraživanja (χ^2 test).

KORIŠTENA PITANJA IZ UPITNIKA

1. Za sudionike u vezi/braku Jeste li u vezi/braku na daljinu?

- 1 – Ne
- 2 – Da, od prije početka epidemije koronavirusa
- 3 – Da, zbog epidemije koronavirusa

2. Koja ste od sljedećih seksualnih iskustava već imali?		Ne	Da
1	Spolni odnos (pod spolnim odnosom mislimo na seksualnu aktivnost tijekom koje se penis, muški spolni organ, nalazi u vagini, ženskom spolnom organu).	1	2
2	Oralni seks (pod oralnim seksom mislimo na stimulaciju spolnih organa, penisa ili vagine, ustima i jezikom).	1	2
3	Analni seks (pod analnim seksom mislimo na seksualnu aktivnost tijekom koje se penis nalazi u anusu, to jest rektumu).	1	2

3. Ako $Q2\_1 = 2$ S koliko ste osoba imali spolni odnos od početka epidemije koronavirusa? (ako u tom razdoblju niste imali spolni odnos, upišite nulu).

Upišite broj partnera/ica: _____

4. Ako $Q2\_1 = 2$ U usporedbi s godinom koja je prethodila razdoblju epidemije koronavirusa (od proljeća 2019. do proljeća 2020. godine), jeste li tijekom epidemije imali:

- 1 – Manje seksualnih partnera/ica
- 2 – Jednak broj seksualnih partnera/ica
- 3 – Više seksualnih partnera/ica
- 4 – Ne odnosi se na mene (spolno sam aktivan/na od početka epidemije koronavirusa)

5. Ako $Q2\_1 = 2$ Jeste li koristili neko sredstvo zaštite pri posljednjem spolnom odnosu? Ako ste koristili više njih, označite sva sredstva koja ste koristili.

- 1 – Ne
- 2 – Prekinuti snošaj
- 3 – Kondom (prezervativ)
- 4 – Kontracepcijske pilule
- 5 – Prirodne metode (brojanje plodnih dana, mjerenje bazalne temperature itd.)
- 6 – Nešto drugo, što? _____
- 7 – Ne znam

6. Ako $Q2\_1 = 2$ i ako $Q3 \geq 1$ Ako se prisjetite spolnih odnosa koje ste imali tijekom epidemije koronavirusa, koliko ste često koristili kondom?

- 1 – Nikada
- 2 – Rijetko
- 3 – Ponekad
- 4 – Često
- 5 – Svaki put (uvijek)

7. Ako $Q2\_1 = 2$ i ako $Q3 \geq 1$ U usporedbi s razdobljem prije epidemije koronavirusa, jeste li tijekom epidemije koristili kondom:

- 1 – Rjeđe
- 2 – Podjednako
- 3 – Češće
- 4 – Ne odnosi se na mene (spolno sam aktivan/na od početka epidemije koronavirusa)

8. Ako $Q2_1 = 2$ i ako $Q3 \geq 1$ Tijekom epidemije koronavirusa, koliko ste često konzumirali alkohol neposredno prije seksualnog odnosa?

- 1 – Nikada
- 2 – Rijetko
- 3 – Ponekad
- 4 – Često
- 5 – Svaki put (uvijek)

9. Ako $Q2_1 = 2$ i ako $Q3 \geq 1$ U usporedbi s razdobljem prije epidemije koronavirusa, jeste li tijekom epidemije konzumirali alkohol neposredno prije spolnog odnosa:

- 1 – Rjeđe
- 2 – Podjednako
- 3 – Češće
- 4 – Ne odnosi se na mene (spolno sam aktivan/na od početka epidemije koronavirusa)

10. Ako $Q2_1 = 2$ i ako $Q3 \geq 1$ Tijekom epidemije koronavirusa, koliko ste često bili pod utjecajem droge tijekom seksualnog odnosa?

- 1 – Nikada
- 2 – Rijetko
- 3 – Ponekad
- 4 – Često
- 5 – Svaki put (uvijek)

11. Ako $Q2_1 = 2$ i ako $Q3 \geq 1$ U usporedbi s razdobljem prije epidemije koronavirusa, jeste li tijekom epidemije bili pod utjecajem droge tijekom spolnog odnosa:

- 1 – Rjeđe
- 2 – Podjednako
- 3 – Češće
- 4 – Ne odnosi se na mene (spolno sam aktivan/na od početka epidemije koronavirusa)

12. Ako $Q2_1 = 2$ i ako $Q3 \geq 1$ Jeste li od početka epidemije koronavirusa imali spolni odnos s osobom koju ste tek upoznali, to jest s nekim o kome ste znali vrlo malo ili ništa?

- 1 – Ne
- 2 – Da, jednom
- 3 – Da, više puta